

ISSN 1339-7915

VISEGRAD JOURNAL ON HUMAN RIGHTS

Nº6 2019

VISEGRAD JOURNAL ON HUMAN RIGHTS

№ 6 (volume 3) 2019

VISEGRAD JOURNAL ON HUMAN RIGHTS

dec, 2019

Editorial board

Chairman of the editorial board:

Doc. JUDr. Julius Kovach, CSc

Members of the editorial board:

Slovak Republic

Prof. JUDr. Jan Svak, DrSc.
Doc. JUDr. Julius Kovach, CSc.
JUDr. Ivan Ikrényi, PhD., F.I.I.
JUDr. Denisa Soukenikova, PhD.
JUDr. Ivan Roháč, LL.M, MBA, PhD.
JUDr. Martina Reřichová, PhD.
Prof. JUDr. Stanislav Mráz, CSc.
Prof. JUDr. Pavel Hollander, DrSc.
Prof. PhDr. JUDr. Milos Vecera, CSc.
Prof. JUDr. Jan Hurdik, DrSc.
JUDr. Alexandra Sestrienková
JUDr. Lukáš Cisko, Ph.D.
JUDr. Ivana Shoshková, PhD.
JUDr. Jozef Beňo, PhD.

Czech Republic

JUDr. Petr Poledník
Prof. JUDr. Jiří Jelinek, CSc.
JUDr. Zdenka Papoušková, Ph.D.
Doc. JUDr. Blanka Vítová, LL.M., Ph.D.
Doc. et doc. JUDr. Naděžda Shishková, Ph.D.
Prof. JUDr. Michal Skrepeck, DrSc.
Prof. JUDr. Jan Hurdik, DrSc.

Ukraine

JUDr. Myroslava Hromovchuk, CSc.
Prof. JUDr. Yuriy Bysaha, DrSc.
Prof. JUDr. Oleksandr Roháč, DrSc.
Prof. JUDr. Dmytry Byelov, DrSc.
Doc. JUDr. ThDr. Oleksandr Bilash, CSc.
Prof. JUDr. Yaroslav Lazur, DrSc.
JUDr. Roman Fridmanskyy, CSc.
Prof. JUDr. Sibilla Buletsa, DrSc.

Romania

Prof. JUDr. Ivan Horka, PhD.

Poland

Prof. JUDr. Piotr Stanisz
Ph.D. Katarzyna Szwed
Ph.D. Marta Kolodziejczyk
Ph.D. Justyna Ciechanowska
Dr. Jarosław Storzcyński

Dr. Grzegorz Maroń
Prof. dr hab. Janush Nichyporuk

Russian Federation

Prof. JUDr. Oleksandr Sevrukov, DrSc.
JUDr. Helena Shekk, PhD.

Moldova

Prof. JUDr. Valeriu Bujor
Prof. JUDr. Valeriu Čerba

Macedonia

Assoc. prof Zoran Filipovski, PhD.

Croatia

Prof. JUDr. Budislav Vukas jr., DrSc.

Hungary

Dr. Tímea Barzó
Dr. Varga Norbert
Dr. habil Csilla Csak, PhD
Dr. Erika Varadi-Csema, PhD, LL.M

Kazakhstan

Prof. JUDr. Kazbek Ukanov, DrSc.

Litva

Prof. JUDr. Arvid Struzhunas, DrSc.

Latvia

Doc. JUDr. Janis Grasis

Estonia

Prof. Tanel Kerikmäe
Dr Archil Chochia
LLM Madis Ernits

Austria

Prof. JUDr. Bernd Wieser, DrSc.

Publisher:

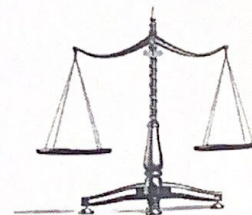

PANEURÓPSKA
VYSOKÁ ŠKOLA

Pan-European University
Faculty of Law
Tomášikova, 10
Bratislava

Uzhhorod National University
Faculty of Law
Kapituľna, 26
Uzhhorod

Public organization
„LEX PRO OMNES“
Mierová, 2529
Humenné

Registered number: EV 5051/14

ISSN 1339-7915

Contents

- Functional purpose of the state and law regularities.....8**
Функціональне призначення державно-правових закономірностей
Bohdan Bondarenko
- Social security of people having been harmed as a result of an accident at work and occupational disease in the United Kingdom, Norway, Sweden, Denmark, Finland.....14**
Соціальне забезпечення осіб, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, у Великобританії, Норвегії, Швеції, Данії, Фінляндії
Aliona Burka
- Ensuring human rights by investigators under a suspension notice.....19**
Забезпечення слідчим прав особи під час повідомлення про підозру
Yaroslav Burlaka
- Juridical nature of self-regulation of property civil relationships.....25**
Правова природа саморегулювання майнових цивільних відносин
Vladyslav Vasyliev
- The prevention of corruption offenses by US and Canadian law enforcement agencies.....31**
Профілактика корупційних правопорушень правоохоронними органами США та Канади
Valeriia Vasyliieva
- Foreign models of bodies of the military prosecutor's office functioning.....36**
Зарубіжні моделі функціонування органів військової прокуратури
Vitalii Vdovitchenko
- Investigative interview and its stages.....42**
Процесуальне інтерв'ю та його етапи
Sofiia Havhun
- The protective nature of civil tort liability: separate aspects of the application of retributive justice.....47**
Охоронний характер цивільної деліктної відповідальності: окремі аспекти застосування ретробутивної справедливості
Serhii Halkevych
- Principles of Constitutionalism in the Notaries' Human Rights Protection Activity.....52**
Принципи конституціоналізму у правозахисній діяльності нотаріусів
Katerina Garbuz

<p>➤ Impact of globalization processes on the administrative and territorial structure of Ukraine.....57</p> <p><i>Вплив глобалізаційних процесів на адміністративно-територіальній устрій України</i></p> <p><i>Iryna Dmytruk</i></p>
<p>➤ The features of the review in the investigation of crimes against morality.....61</p> <p><i>Особливості проведення огляду під час розслідування злочинів проти моральності</i></p> <p><i>Mykola Yefimov</i></p>
<p>➤ The problem of populism as a threat to real parliamentarism.....67</p> <p><i>Проблема популізму як загроза реальному парламентаризму</i></p> <p><i>Iryna Zvozdetska</i></p>
<p>➤ Customs legal relations concerning veterinary preparations.....73</p> <p><i>Митні правовідносини щодо ветеринарних препаратів</i></p> <p><i>Oksana Zorina</i></p>
<p>➤ Prerequisites for legislative fixing of the bankruptcy procedure of an individual: Ukrainian and European experience.....78</p> <p><i>Передумови законодавчого закріплення процедури банкрутства фізичної особи: український та європейський досвід</i></p> <p><i>Oksana Zuieva</i></p>
<p>➤ European Union experience in the field of administrative and legal regulation of agroindustrial complex.....84</p> <p><i>Досвід країн Європейського Союзу у сфері адміністративно-правового регулювання агропромислового комплексу</i></p> <p><i>Hanna Ivanova</i></p>
<p>➤ Political and legal position of the Slavic minorities of the Union of Soviet Socialist Republics in 1920–1929.....90</p> <p><i>Політико-правове становище слов'янських меншин Союзу Радянських Соціалістичних Республік у 1920–1929 роках</i></p> <p><i>Tetiana Ivanova</i></p>
<p>➤ Contents and specificity of principles of regulatory activities of Ukraine's executive authorities in the field of environmental protection.....96</p> <p><i>Зміст та специфіка принципів нормотворчої діяльності органів виконавчої влади України у сфері охорони навколишнього природного середовища</i></p> <p><i>Iryna Kazanchuk</i></p>
<p>➤ Intellectual property right to geographic indications.....102</p> <p><i>Право інтелектуальної власності на географічне зазначення</i></p> <p><i>Oksana Karaschuk</i></p>

<p> Administrative and legal support for the implementation of industrial waste management policy in Ukraine: current state and directions for improvement107 <i>Адміністративно-правове забезпечення реалізації політики у сфері поводження із промисловими відходами в Україні: сучасний стан та напрями вдосконалення</i> <i>Olena Kamaukh-Holodniak</i> </p>	
<p> On some issues of definition of the concept of “threat of violation of interests of the state” in implementation at the prosecutor’s office of representation of the state’s interests in court112 <i>Щодо деяких питань визначення поняття «загрози порушення інтересів держави» під час здійснення прокуратурою представництва інтересів держави в суді</i> <i>Maksym Kobzarenko</i> </p>	
<p> Organizational and tactical provision of the survey in the investigation of fraud in the field of use of banking electronic payments117 <i>Організаційно-тактичне забезпечення проведення обшуку при розслідуванні шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів</i> <i>Illia Kovalenko</i> </p>	
<p> Investigation of individual quantitative and qualitative indicators of illicit sowing or cultivation of hypnotic poppy or hemp in Ukraine123 <i>Дослідження окремих кількісних та якісних показників незаконного посіву або вирощування снотворного маку чи конопель в Україні</i> <i>Anatolii Kozar</i> </p>	
<p> Theoretical-legal and conceptual bases of research of legal regulation of tax security in Ukraine130 <i>Теоретико-правові та концептуальні засади дослідження правового регулювання податкової безпеки в Україні</i> <i>Pavlo Kolomiets</i> </p>	
<p> Judicial release as a particular procedural form: a general-theoretical approach136 <i>Судове правозастосування як особлива процесуальна форма: загальнотеоретичний підхід</i> <i>Olena Kopytova</i> </p>	
<p> Procedures for assessing the activity of the officials of the Corps of Operative and Foreceful Action142 <i>Процедури оцінювання діяльності службовців Корпусу оперативно-раптової дії</i> <i>Mykola Putii</i> </p>	
<p> Development of theoretical ideas on judicial law146 <i>Entwicklung von theoretischen Vorstellungen über das Gerichtsrecht</i> <i>Volodymyr Reshota, Mariana Syrko, Olena Reshota</i> </p>	

- **Procedural requirements for informing prosecuted persons about their rights in the context of supplying of fair court**.....150
Процесуальні вимоги інформування осіб, щодо яких здійснюється кримінальне переслідування, про їх права в контексті забезпечення справедливого судочинства
Viktorija Rogalskaya
- **Piercing the corporate veil in the practice of the Ukrainian Supreme Court and the European Court of Human Rights (comparative analysis)**.....157
Проникнення під корпоративну вуаль: практика Верховного Суду та Європейського суду з прав людини (порівняльний аналіз)
Roman Sabodash
- **On the methodology of scientific research**.....161
До питання методології наукових досліджень
Vasyl Sadovnik
- **Problems of a written survey of interested persons as witnesses in the civil process of Ukraine**.....166
Проблематика письмового опитування заінтересованих осіб як свідків у цивільному процесі України
Liudmyla Sapeiko
- **Legal regime of joint ownership being an object of civil rights**.....171
Правовий режим спільної власності як об'єкта цивільних прав
Volodymyr Skrupnyk
- **Subsidiary obligations under the doctrine of civil law**.....177
Субсидіарні зобов'язання в доктрині цивільного права
Valentyna Sloma
- **Violence as a negative social phenomenon that has a social root**.....181
Насильство як негативне суспільне явище, яке має соціальне коріння
Ganna Sobko
- **Members of parliament's recall in foreign countries: lessons for Ukraine**.....187
Відклик парламентаріїв у зарубіжних країнах: уроки для України
Serhii Stanik
- **Object of civil legal relationships of storage of the things that are subject-matter of the dispute**.....193
Об'єкт цивільних правовідносин зберігання речей, що є предметом спору
Kostiantyn Stupnytskyi

- ✓ **Criminalistic description of acceptance of the offer, promise or reception illegitimate benefit by police officials**198
Криміналістична характеристика прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовими особами органів поліції

Oleksandr Tarkan
- ✓ **The problem of solving a criminal claim of the victim in criminal proceedings on the basis of the plea agreement**204
Проблема вирішення цивільного позову потерпілого у кримінальному провадженні на підставі угоди про визнання винуватості

Maksym Taus
- ✓ **Specific features of legal liability of the employees of the Corps of Operative and Forceful Action**210
Особливості юридичної відповідальності працівників Корпусу оперативно-раптові дії

Ivan Khudoba
- ✓ **Criteria for improving the legal structure of the objective element of the crime of abuse of power by persons providing public services**216
Критерії вдосконалення юридичної конструкції об'єктивної сторони складу злочину зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги

Viacheslav Chemysh
- ✓ **Non-governmental (civil-society) organizations as an indicator of the degree of democratic development in state and an important civil society institution**222
Значення неурядових (громадських) організацій як показника рівня демократії та розвитку громадянського суспільства у державі

Bohdana Chemiavska
- ✓ **World experience in the judicial protection of civil servants' rights as a basis for improving the resolution of public-law disputes in the field of public-service relationships**228
Світовий досвід судового захисту прав державних службовців як основа вдосконалення вирішення публічно-правових спорів у сфері державно-службових відносин

Iryna Chemiakhovych
- ✓ **Fraud methods, related to purchase of goods through the Internet**234
Способи вчинення шахрайства, пов'язаного із придбанням товарів через мережу Інтернет

Sergey Chuchko
- ✓ **Some features of application of technical means of telecommunication during the survey of the National Police of Ukraine**239
Деякі особливості застосування технічних засобів телекомунікації під час здійснення розшукової роботи Національною поліцією України

Yevhen Shapovalenko, Olha Zlahoda
- ✓ **The concept of services in the innovation sphere and their legal features**243
Поняття услуг в инновационной сфере и их правовые признаки

Anastasiia Shaposhnyk

The protective nature of civil tort liability: separate aspects of the application of retributive justice

**Охоронний характер цивільної деліктної відповідальності:
окремі аспекти застосування ретробутивної справедливості**

Serhii Halkevych

Key words:

retributive justice, civil tort liability, legal coercion, offense, delinquent.

Ключові слова:

ретробутивна справедливість, цивільна деліктна відповідальність, правовий примус, правопорушення, деліквент.

Актуальність теми. Унаслідок конфліктних ситуацій виникає потреба в інструменті, здатному привести до відновлення порушеного суб'єктивного права і тим самим повернути рівновагу положенню сторін. Таким рятівним засобом є цивільно-правовий примус, у межах якого в уповноваженій особі з'являється можливість впливати на поведінку правопорушника, покласти на останнього майнові зобов'язання, вимагати в установлених законом випадках додаткового контролю. Відсутність забезпеченої державним примусом можливості застосування до правопорушника відповідальності за завдання шкоди призводить до повної безвідповідальності, адже здебільшого з боку деліквента мова про добровільну компенсацію шкоди може взагалі не йти. Тільки в іншому випадку боржник розуміє, що може понести куди більші видатки, відшкодовуючи, крім збитків, ще й судові витрати, а також нараховані відсотки за час розгляду позову.

Окремі питання, присвячені вивченню визначеної проблеми, були предметом наукових праць В. Васильєва, Д. Богданова, С. Гринько, І. Канзафарової, Н. Кузнецової, Г. Мілохової, О. Отраднової, В. Примака, О. Харитонової, Є. Харитонова та ін.

Водночас, незважаючи на наявність значної кількості наукових досліджень, проведених останнім часом у цій галузі, науковці-юристи так і не прийшли до цілісної та однозначної точки зору щодо відновного або компенсаційного характеру цивільно-правової відповідальності, взаємозв'язку між обсягом цивільно-правової відповідальності та ступенем вини деліквента, доцільності застосування моделі ретробутивної справедливості в цивільному деліктному праві. Останнє й зумовило постановку та інтенсифікацію проблеми в окресленому в цьому дослідженні напрямі.

Метою статті є аналіз цивільно-правового примусу як необхідного інструменту цивільно-правового захисту суб'єктивних прав та інтересів, дослідження правової природи атрибутів, основна мета якої полягає у стримуванні антисоціальної поведінки й справедливій компенсації шкоди, понесеної внаслідок вчиненого деліквентом правопорушення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суть цивільно-правового примусу в цивільному деліктному праві може бути визначена як застосовуваний на підставі, в межах і порядку, встановленому цивільним законодавством, умисний, моральний, організаційно-майновий або майновий вплив на примуваного (деліквента), спрямований на припинення загрози порушення права (потерпілого), захист і забезпечення вже порушених прав або інтересів. Так, за словами М.Б. Разгільдієвої, підставою примусу в цивільному праві може бути як поведінка, що порушує норму права, так і поведінка, об'єктивно відповідна вимогам норми права, формально правомірна, проте така, що призвела до порушення суб'єктивного права. Очевидно, що реалізація примусу в цивільному праві неможлива до поведінкового акту, який порушив суб'єктивне право (відповідного або не відповідного нормі права). Вчена робить умовивід, що в цілому саме таке розуміння правового примусу відповідає завданням цивільного права та його специфіці порівняно з публічними галузями права¹.

¹ Разгильдиева М.Б. Правовое убеждение и принуждение: теоретические основы (на примере финансового законодательства) : монография. Москва : Юрлитинформ, 2012. Стор. 169.

Актуалізуючи істотну специфіку правового примусу та підстави його застосування в цивільному праві, В.Ф. Яковлев аналогічно зауважує про своєрідність такої умови у вищезгаданому процесі, як протиправність поведінки. У цивільному праві, як стверджує автор, протиправна будь-яка поведінка, якою особою порушує чуже суб'єктивне право, не будучи уповноваженою на це законом. Протиправною вважається й така поведінка, яка прямо не суперечить конкретній нормі об'єктивного права, проте порушує без достатньої законної підстави чуже суб'єктивне право². При цьому більшість заходів за своєю сутністю може бути застосована лише за умови, що порушення права призвело до несприятливих майнових наслідків, потерпілого. Відсутність майнової шкоди, збитків виключає можливість застосування примусових заходів, спрямованих на відсторонення, хоча сама протиправна поведінка й мала місце.

Заходи цивільно-правового примусу є публічними засобами впливу, що забезпечують відновлення порушеного суб'єктивного права та призводять порушені правовідносини до балансу дотримання інтересів учасників правовідносин. На відміну від інших заходів державного примусу вони наділені не так каральним впливом, як забезпечують недоторканність прав і усувають наслідки їх порушення. У цьому відношенні варто погодитися з думкою С.С. Алексєєва, який вбачав мету примусу в усуненні виникаючих у правовій системі аномалій, приведенні її у випадку неправомірної ситуації в нормальний стан, впливи на осіб, які порушують правопорядок.

У сфері цивільно-правової реальності механізм правового примусу покликаний забезпечити законність та доцільність застосування примусових заходів і сприяти стабільності цивільно-правових відносин, всебічному захисту цивільних прав. Акцентуючи увагу на тому, що цивільне законодавство ґрунтується на принципі необхідності відновлення і захисту порушених цивільних прав, найважливішою умовою реалізації якого є можливість застосування різних примусових засобів, Н. Кузнєцова констатує: «Правове регулювання будь-яких суспільних відносин, пов'язане з процесом трансформації правових приписів в площину фактичних суспільних відносин, передбачає, що кожне суб'єктивне право в разі його порушення гарантовано забезпечується можливістю його примусового відновлення або захисту»³.

Безумовно, застосування примусових засобів при притягненні до деліктної відповідальності дає більше можливостей саме потерпілому для відновлення його майнової сфери, якщо тільки договором не встановлені більш вигідні умови для нього. І це, на наше переконання, цілком справедливо і виправдано, оскільки, беручи на себе договірне зобов'язання, обидві сторони несуть на собі ризик виконання даного зобов'язання, що передбачає певну підготовленість до того, що їх законним правам та інтересам може бути завдана шкода, чого не можна припустити при порушенні абсолютного правовідношення, управочинений суб'єкт якого не передбачає можливості завдання йому шкоди конкретним суб'єктом правовідносин.

Загальність механізму використання примусу полягає у тому, що він ґрунтується на так званих охоронних нормах і регулюється в рамках охоронних правовідносин. При деформації регулятивних правових відносин імовірна можливість застосування державного примусу перетворюється на конкретну правову реальність шляхом застосування уповноваженими суб'єктами конкретних санкцій до конкретних порушників правил поведінки. Актуалізуючи проблему розуміння правопорушення як підставу трансформації загальних регулятивних правових відносин у конкретні охоронні правовідносини, О. Харитонова та Є. Харитонов зазначають: «охоронні правовідносини не виникають на рівному місці, а відображають трансформацію дефектних (спотворених) регулятивних правових відносин у правовідносини охоронні, де відбувається заміна порушеного обов'язку певної правомірної поведінки на обов'язок поновити порушений стан і зазнати негативних наслідків недодержання вимог норми права, тобто зазнати дії засобів примусу (відповідальності, захисту тощо). При цьому наслідки правопорушення не вичерпуються лише можливістю застосування заходів відповідальності, але й можуть виражатися в інших примусових заходах, спрямованих на припинення правопорушення, відновлення стану, який існував до вчинення неправомірної поведінки»⁴.

У контексті своєрідного морально-правового імперативу з огляду на характер впливу відповідних санкцій (примусу) на інтереси учасників охоронних правовідносин у цивільно-правовій доктрині найчас-

² Яковлев В.С. Гражданско-правовой метод регулирования общественных отношений : монография. Москва : Статут, 2006. Стор. 120.

³ Кузнєцова Н. Цивільно-правова відповідальність і захист цивільних прав. Про українське право : Часопис кафедри теорії та історії держави і права Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Київ, 2010. Вип. V. Стор. 192.

⁴ Харитонова О., Харитонов Є. Юридична відповідальність: пошук парадигми. Про українське право : Часопис кафедри теорії та історії держави і права Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ, 2010. Вип. V. Стор. 28.

тіше згадують справедливість, зокрема, крізь призму виконуваних у конкретній ситуації юридико-технічних функцій покарання порушника, поновлення стану, виховання учасників правовідносин і попередження правопорушень. Проте, за словами В. Примака, у спеціальній літературі з питань розвитку інституту цивільно-правової відповідальності згаданим аспектам практичного втілення принципу справедливості, а також конкретизації її вияву при визначенні розміру майнового стягнення, що накладається на правопорушника, не завжди дається всебічна оцінка. Головною причиною окресленого стану речей, на думку правника-цивіліста, є певний відрив наукового аналізу проблеми змісту та конкретних виявів справедливості від того каркасу, який мали б становити науково обґрунтовані уявлення про відповідні ознаки галузевого методу правового регулювання цивільних відносин⁵.

Загальний характер ідеї охоронної функції права, чітко сформульований ще римськими юристами, полягає в тому, що цивілізоване суспільство існує, використовуючи раціонально осяжні, нормативно визначувані й захищені концепти. Одним із таких ключових концептів вважається класична формула (модель) ретробутивної або такої, що воздає справедливості (retributive justice), визначена як «кожному своє» (suum cuique) або, якщо більш конкретизовано, «кожному – те, на що він заслуговує». Вищевикладена модель охоплює аспекти визнання основних прав, співмірності їх обмежень, юридичної відповідальності.

У сучасній юриспруденції ретробутивна (воздаюча) модель справедливості найчастіше пов'язується з теорією покарання – основоположним теоретичним базисом кримінальної відповідальності. Змістова основа теорії покарання аргументує відплату, рівну силі злочину, а також стан завдання винному такої самої шкоди, яка завдана ним. Водночас сенс ретробутивної справедливості набагато ширший: вона вимагає не воздання у відповідь (злом на зло або добром на добро), а надання кожному відповідно до його достоїнства. У зв'язку зі сказаним В.А. Четвернин ґрунтовно зазначає, що одним з проявів принципу справедливості є відповідність покарання до тяжкості вчиненого. Якщо в примітивних нормативних системах справедливість покарання визначалася за принципом «око за око, зуб за зуб», то в процесі цивілізованого розвитку суспільства воно знайшло більш гуманні правові орієнтири, які дозволяють відміряти покарання співмірно до тяжкості вчиненого, наприклад, штраф, обмеження або позбавлення волі на певний строк. Отже, формальна сторона справедливості почала виражатися в диференціації покарання залежно від ступеня суспільної небезпечності злочину. Яскравим прикладом несправедливості іменуються закони Драконта («драконовські закони»), які відрізняються вкрай малим ступенем диференціації, коли навіть за незначні злочини передбачається смертна кара⁶.

Відновлювальний (компенсаційний) характер деліктної цивільно-правової відповідальності забезпечує потерпілому право вимагати від винної в заподіянні збитків особи їх відшкодування в повному обсязі, за винятком тих випадків, коли законодавством передбачена обмежена відповідальність. Деліквент повинен відновити попередній майновий стан потерпілого за рахунок своїх коштів і засобів, що в результаті призводить до зменшення майнових благ першого.

Аксіоматичність вищезгаданого положення стала своєрідним аргументаційним підґрунтям появи в цивільно-правовій доктрині категоричних висновків, що деліктна відповідальність технічно не відповідає повною мірою ретрибуції (моделі ретробутивної справедливості), оскільки санкція деліктної відповідальності визначається розміром втрат потерпілого, але не тяжкістю здійсненого делікту. Апелюючи до того, що правова категорія «покарання» традиційно випливає з наслідків злочину і визначається як центральний інститут кримінального права, В.І. Микитин вважає, що для цивільно-правової відповідальності каральна функція не характерна. На його думку, вона або охоплюється компенсаційною функцією (відбудовною), або взагалі знаходиться поза межами цивільно-правової відповідальності.

Визначаючи особливості цивільно-правового регулювання відносин із відшкодування шкоди державою, спричиненою кримінальним правопорушенням, В.В. Васильєв також акцентує на спірності твердження стосовно того, що деліктним зобов'язанням властива каральна функція. На думку українського правника-цивіліста, сам факт зменшення майна заподіювача шкоди ще не свідчить про покарання деліквента, бо цивільному праву відомі непоодинокі випадки, коли боржник за рахунок зменшення власного майна задовольняє вимоги кредитора. Такі наслідки не є його покаранням, а розглядаються як належне виконання обов'язку. Зокрема, поручитель може повернути борг кредитору за боржника, боржник – сплатити грошову суму за векселем тощо. Усі ці випадки передбачають зменшення майна боржника, але не є прикладами покарання, оскільки покарання – це захід примусу, що застосовується від імені держави за

⁵ Примак В. Принцип справедливості у цивільно-правовій відповідальності. Юридична Україна. 2013. № 2. С. 54.

⁶ Четвернин В.А. Введение в курс общей теории права и государства : монография. Москва, 2003. Стр. 48.

судовим рішенням до особи, яка вчинила правопорушення, і полягає у передбаченому законом обмеженні прав і свобод правопорушника. Зважаючи на те, що виконання деліквентом свого обов'язку з відшкодування шкоди може (і має) бути здійснене добровільно, розглядати його виключно як засіб примусу, що застосовується від імені держави за судовим рішенням, було б помилково. Задоволення вимог кредитора (потерпілого), хоча і відбувається за рахунок майна останнього, але навряд може розглядатися як обмеження прав і свобод правопорушника.

Продовжуючи характеристику ретробутивної справедливості при визначенні співмірності покарання і здійсненого правопорушення, варто зауважити, що саме в рамках досліджуваного принципу слід враховувати суспільний інтерес. Безперечно, несправдливе рішення викликає негативний відгук у суспільстві, проте це стосується резонансних справ. Держава не в змозі проводити суспільну експертизу за кожним рішенням суду. Це порушило б основи правосуддя. Тому завдання з'ясування суспільної реакції внаслідок накладання майнової санкції лягає на плечі судді та входить до його діяльності з прийняття рішення. Результат цього – втілення принципу справедливості. Визначення справедливої міри ретрибуції не закінчується каральним впливом на порушника. Міра покарання не може просто існувати як «річ у собі», важлива також превентивна складова – попередження здійснення нових деліктів. Саме тому накладання справедливої майнової санкції за сам факт здійснення правопорушення включає в себе демонстрацію негативної оцінки суспільством і державою дій деліквента, зміцнення впевненості інших членів суспільства в пануванні верховенства права і усвідомлення того, що посягаючий на правоохоронні інтереси викликає до себе адекватну і вельми відчутну реакцію.

Висновки. Здійснене дослідження численних наукових доробок, присвячених проблемі, яка окреслена у цій статті, дозволяє констатувати, що, попри розгляд деліктної цивільної відповідальності переважно як засобу досягнення мети справедливості, її сутність цим не обмежується. Останнє пояснюється тим, що її компенсаційна складова в багатьох випадках нерозривно пов'язана з питанням врахування ступеня вини учасників деліктного правопорушення, справедливого розподілу втрат і справедливого покарання за здійснений делікт.

Анотація

У статті проаналізовано цивільно-правовий примус як необхідний інструмент цивільно-правового захисту суб'єктивних прав та інтересів. Досліджено правову природу атрибуції, основна мета якої полягає у стримуванні антисоціальної поведінки й справедливій компенсації шкоди, понесеної внаслідок вчиненого деліквентом правопорушення.

Summary

The article analyzes civil coercion as a necessary tool for civil protection of subjective rights and interests. The legal nature of attribution is investigated, the main purpose of which is to curb antisocial behavior and to justly compensate for the harm suffered as a result of a delinquent offense.

Використана література:

1. Разгильдиева М.Б. Правовое убеждение и принуждение: теоретические основы (на примере финансового законодательства) : монография. Москва : Юрлитинформ, 2012. 272 с.
2. Яковлев В.С. Гражданско-правовой метод регулирования общественных отношений : монография. Москва : Статут, 2006. 461 с.
3. Кузнецова Н. Цивільно-правова відповідальність і захист цивільних прав. *Про українське право : Часопис кафедри теорії та історії держави і права Київського національного університету ім. Т. Шевченка*. Київ, 2010. Вип. V. С. 192–201.
4. Харитонов О., Харитонов Є. Юридична відповідальність: пошук парадигми. *Про українське право : Часопис кафедри теорії та історії держави і права Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Київ, 2010. Вип. V. С. 23–29.

5. Примак В. Принцип справедливості у цивільно-правовій відповідальності. *Юридична Україна*. 2013. № 2. С. 54–61.
6. Халабуденко О.А. Некоторые вопросы методологии права: гражданско-правовые прерогативы и юридические конструкции. *Вестник Пермского университета : сборник науч. трудов. Серия «Юридические науки»*. 2013. Вып. 1 (19). С. 174–181.
7. Сліпченко С.О. Римське приватне право в таблицях : навч. посібник / за ред. С.О. Сліпченко, Р.Б. Шишка. Херсон : Націон. ун-т внутр. справ, 2001. 252 с.
8. Четвернин В.А. Введение в курс общей теории права и государства : монография. Москва, 2003. 204 с.

Serhii Halkevych,
Assistant Professor at the Department of Private Law of the Law Faculty
of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Visegrad journal on human rights – 6 (volume 3) 2019

Právne partner:

**IKRÉNYI
&REHÁK**
ADVOKÁTI · ATTORNEYS

www.ikrenyirehak.sk

Publisher:

PANEURÓPSKA
VYSOKÁ ŠKOLA

Pan-European University
Faculty of Law
Tomášikova, 10
Bratislava

Uzhhorod National University
Faculty of Law
Kapitulna, 26
Uzhhorod

Public organization
„LEX PRO OMNES“
Mierová, 2529
Humenné

Graphical processing:

Anna Krivoguz

Language editor:

Miroslava Gromovchuk

Rate delivered to print:

dec, 2019